

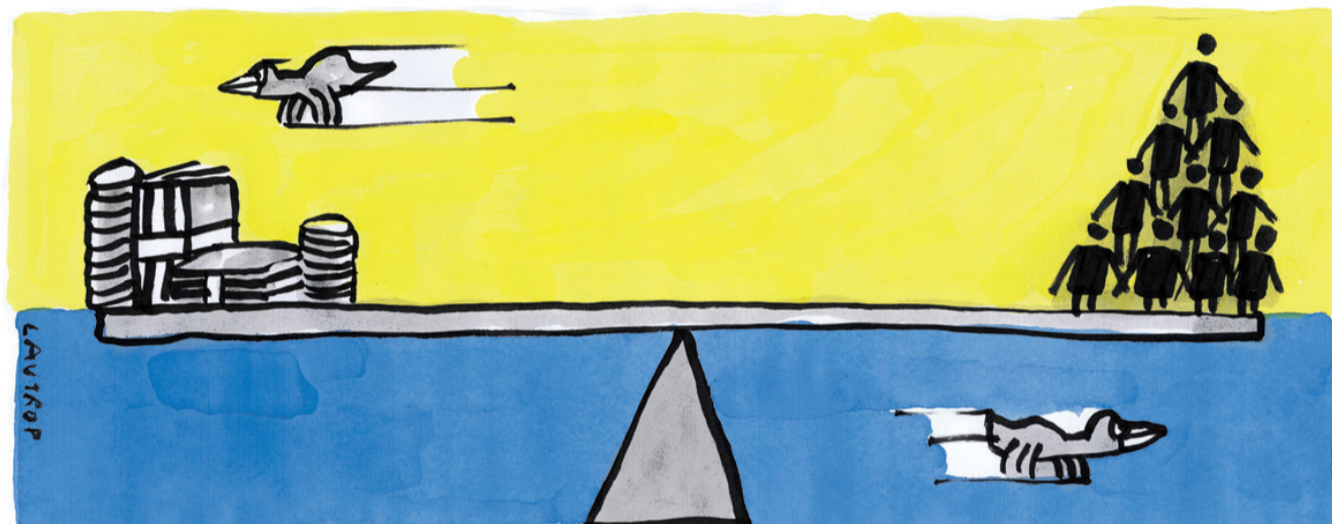
KRONIKKEN

AF KENNETH THUE NIELSEN, cand.scient.pol. og valgexpert
OG PETER MOSE, journalist og medforfatter til »Håndbog for Statsministre«

It's the economy, stupid

Er det økonomien eller arbejdsløsheden, som er Danmarks reelle problem? Svaret på det spørgsmål giver hver sin vinder. Hvis økonomien er problemet, bliver vinderen en borgerlig regering. Hvis arbejdsløsheden er problemet, får vi en socialdemokratisk ledet regering efter næste valg.

TEGNING: PETER LAUTROP

It's the economy, stupid. Det var grundsætningen i den amerikanske præsidentvalgkamp, der i 1992 resulterede i, at Bill Clinton kunne indtage Det Hvide Hus. For 16 år siden vandt han over Bush den Ældre, der ellers lige havde fordrevet Saddam Hussein fra Kuwait, men til gengæld skabt noget nær den største økonomiske recession siden Anden Verdenskrig. Bill Clinton fastholdt fokus på økonomien under hele valgkampen.

Netop pengepungen kan meget vel også blive det emne, som afgør næste folketingsvalg i Danmark. For med udsigt til fortsat økonomisk nedtur sættes scenen til en valgkamp, hvor vinderen bliver den, der bedst evner at definere Danmarks grundlæggende problemer: Er det økonomien eller arbejdsløsheden, som er det reelle problem? Svaret på det spørgsmål giver hver sin vinder.

Der findes en særlig tyngdelov i dansk politik, som valgforskerne har kunnet bekræfte gennem årtier: Økonomi som valgtema betyder ikke en pind, så længe økonomien i Danmark har det godt. Og sådan har økonomien haft det længe – godt altså. Den stærke økonomi har bidraget til at fastholde det systemskifte, Danmark er undergået siden valget i 2001.

Helt overordnet har det ændrede politiske åndedræt vist sig ved, at fordelingspolitiske spørgsmål generelt betyder mindre for, hvordan vælgerne sætter deres kryds. Kravet om burka-fri dommere er blevet vigtigere end et ekstra bad til fru Jensen på plejehjemmet. Værdipolitiske spørgsmål har lagt sig i overhalingsbanen.

Men økonomi ligger stadig som en slumrende løve på vælgernes politiske dagsorden. Og den vil med garanti blive vækket, når økonomien ikke har det godt. Det kan vi forvente vil ske nu, for danskerne er i dag pessimister. Glemte er det allerede af de fleste, at vælgernes forventninger til fremtiden kulminerede i absolut jubeloptimisme så sent som i 2006. Men siden 2007 har danskernes syn på den aktuelle økonomiske situation i Danmark været i frit fald.

Vælgerne er ved at vågne op af en dyb tornerosesøvn og drømmer ikke længere om friværdis og fladskærme. Faktisk skal vi helt tilbage til slutningen af 1992 for at finde forbrugerforventninger, der er lige så lave som i dag.

Dermed vil de vælgere, som politikerne møder ved næste folketingsvalg, formentlig være præget af et helt andet sæt af bekymringer og præferencer, end de hidtil har haft i Foghs år ved magten. En ny politisk dagsorden er begyndt at tegne sig, vælgerne vil kræve nye svar på andre spørgsmål end ved valgene i 2001, 2005 og 2007.

Valgforskerne taler om imagekompetence. Begrebet dækker over vælgernes mavefølelse af, hvilken regering de vurderer er bedst til at løse et givent problem. Hvem er eksempelvis bedst til at »løse landets økonomiske problemer«, eller hvem er bedst til at »bekæmpe arbejdsløsheden«? En borgerlig regering eller en socialdemokratisk ledet regering?

Spørgsmålene har været stillet gennem årtier i de officielle danske valgundersøgelser. Og svarene viser, at befolkningen har langt større tiltro til en borgerlig regering, når det handler om at løse landets økonomiske problemer. Præcis det modsatte gør sig gældende, når det gælder tiltroen til, hvem der bedst kan håndtere arbejdsløsheden. Her har en socialdemokratisk ledet regering markant højere imagekompetence end en borgerlig regering.

Mønstret er overraskende stabilt og fastfrosset: Ikke engang i 1990erne – Socialdemokraternes se-

» Værdipolitiske spørgsmål har lagt sig i overhalingsbanen. Men økonomi ligger stadig som en slumrende løve på vælgernes politiske dagsorden. Og den vil med garanti blive vækket, når økonomien ikke har det godt.

neste store jubelår – var sosserne i stand til at slå de borgerlige på økonomisk troværdighed, viser disse vælgerundersøgelser.

Det vil sikkert overraske Mogens Lykketoft, vel efter manges og egen vurdering Danmarks bedste finansminister i nyere tid: Dybt inde i de socialdemokratiske topcirkler stortrives stadig den selvforståelse, at 90erne var sossernes zenith-periode, når det gælder befolkningens økonomiske tillid til Socialdemokratiet. At det politiske tandempar Nyrup-Lykketoft for alvor rev sig fri af Anker Jørgensens casinoøkonomi-skygge og slog Uffe Ellemann-Jensen og De Konservative på den parameter.

Men det er altså en myte, om end det dog lykkedes Socialdemokratiet at hale lidt ind på de borgerlige. Ved valget i 1998 var forskellen snævret pænt ind, men stadig til de borgerliges fordel. Siden er forskellen igen øget.

Læren er, at selv med to dygtige fagøkonomer – som Nyrup og Lykketoft – i spidsen befinder Socialdemokraterne sig på en svær udebane, når det gælder vælgernes økonomiske tiltro. At slå de borgerlige i det spil – det er tæt på at være umuligt.

Til gengæld har sosserne en klar hjemmefordel, når det gælder arbejdsløsheden. Det har Lykketoft selv oplevet, da han greb magten efter Nyrup og forsøgte at blive statsminister. Socialdemokraterne kunne næsten ikke tro på deres held, da Lykketoft frem mod det tidlige forår 2004 steg og steg i meningsmålingerne og havde udsigt til at kunne slå Fogh. Socialdemokraterne passerede de magiske 30 procent i målingerne – endda godt og vel.

Men arbejdsløsheden steg også. I dag er den socialdemokratiske erkendelse, at denne korte »røde periode« i befolkningen hænger nøje sammen med den kendtgerning: Da Lykketoft ramte sin absolutte rekordtilslutning, havde ledigheden bevæget sig faretruende op mod 170.000 ledige. Eller for at sætte tingene i perspektiv: fire gange så mange som i dag.

Men tilsyneladende var befolkningens frygt for ledighed det eneste kraftige skud, Lykketoft havde i bøssen, hvad der gjorde ham meget sårbar. Resultatet kender vi: Fogh slog ham tilbage på tilskuerpladserne ved at lancere den berømte »forårspakke« og sparke gang i økonomien igen: Ledigheden begyndte at falde igen. Det var med et snuptag lykkedes Fogh at få den samfundsmæssige dagsorden over på de borgerliges naturlige hjemmebane igen.

Men nu kan spændingen komme tilbage i dansk politik, for både Finansministeriet og ledende bankøkonomer forventer, at ledigheden igen vil vokse – nogle siger med et par tusind om måneden, og at

den dermed vil være det dobbelte engang til næste år.

Spørgsmålet er, hvor meget dette vil øge befolkningens krisestemning – og til Socialdemokraternes fordel: Selv med en fordobling af ledigheden vil den stadig ligge under de 100.000, som økonomer for få år siden troede var den absolutte bundgrænse. Ledigheden vil umiddelbart blot stige fra »historisk fantastisk« til »meget lav«. Der vil stadig være et stykke op til den ledighedsbølgetop, Lykketoft red på for snart fem år siden.

Alligevel kan Socialdemokraterne håbe, at frykten for ledighed bliver tilpas stor til, at den rykker en del højere op på vælgernes dagsorden, og at befolkningens tillid til regeringens økonomiske duelighed rykker tilsvarende ned. Dermed vil Helle Thorning-Schmidt og Villy Søvndal have udlignet til 1:1 ved halvleg over for Foghs hold og altså stå lige på de to parametre – ledighed (oppositionens styrke) og økonomi (regeringens styrke).

Kampen om at overbevise vælgerne er allerede i gang, i TV-avis efter TV-avis: Regeringen gør alt, hvad der står i dens magt, for at give danskerne indtrykket af, at nedturen alene skyldes udefrakommende forhold. Regeringen er skam top-dygtig, men Danmark er et lille land og vores økonomi i høj grad styret af verdensøkonomien, vil budskabet være. Det vil vi se mere af: Regeringen vil bryste sig af den historisk lave arbejdsløshed under Foghs ledelse og en bomstærk økonomi – og minde danskerne om, at de både har fået velfærd og skattelettelse.

Oppositionen vil – for at bevare troværdigheden i sit angreb mod regeringen – anerkende eksistensen af globale økonomiske konjunkturer, men hævde, at national finanspolitik i høj grad kan medvirke til at afbøde konsekvenserne af generel afmatning i økonomien. Mere konkret vil de tordne mod regeringens skattelettelse og hævde, at de har bidraget til at sætte gang i økonomien på et tidspunkt, hvor der var brug for at bremse op. Med andre ord: De fleste af dårligdommene er den siddende regerings skyld.

Så hvad skal der til for, at regeringen beholder magten efter et valg? At den bare er bedst til »det med økonomi«, og at oppositionen – trods samlingen af S og SF – måske alligevel virker tandløs i vælgernes øjne. Og hvad kan få regeringen til at tabe magten – ud over den metaltræthed, der næsten er en naturlov for enhver regering? At arbejdsløsheden ikke nøjes med at blive dobbelt så stor, men vokser sig markant større end forudset. Det vil være et skrækszenario for den borgerlige fløj.